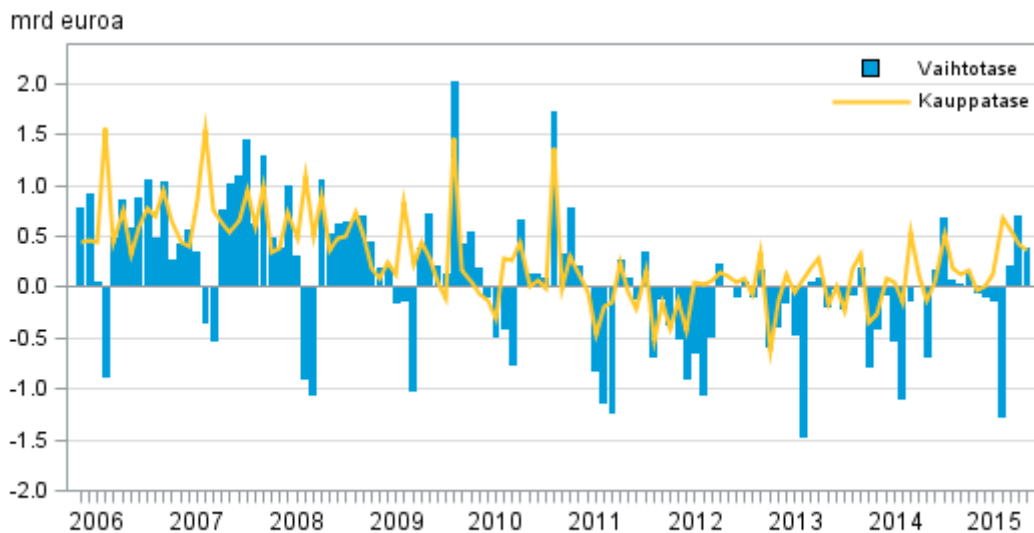

Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

Vaihtotase alijäämäinen toisella neljänneksellä, pääomaa vietiin nettomääräisesti

Vaihtotaseen alijäämä pieneni vuoden 2015 toisella neljänneksellä vuoden takaisesta. Heinäkuussa vaihtotase oli ylijäämäinen. Rahoitustaseen puolella pääomaa vietiin ulkomaille toisella neljänneksellä. Tiedot käyvät ilmi Tilastokeskuksen maksutase ja ulkomainen varallisuusasema -tilastosta.

Suomen vaihtotase ja kauppataase

Vaihtotase toisella vuosineljänneksellä

Vaihtotaseen alijäämä oli 0,4 miljardia euroa vuoden 2015 toisella neljänneksellä. Alijäämä syntyi palveluiden, ensitulon ja tulojen uudelleenjaon tileiltä. Tavaroiden viennin arvo laski vuoden takaisesta, mutta tuonnin vientiä suurempi lasku nosti kauppataaseen selvästi ylijäämäiseksi.

Tavaroiden viennin arvo oli 14,3 miljardia euroa toisella neljänneksellä. Kuten ensimmäisellä neljänneksellä, tavaravienti Venäjälle sekä tavaravienti Ruotsiin laskivat. Tavaravienti Saksaan kasvoi.

Maksutaseen mukainen tavaratuonti toisella neljänneksellä, 12,7 miljardia euroa, laski 12 prosenttia verrattuna vuoden 2014 toiseen neljännekseen. Tavaratuonnin arvo Venäjältä laski 49 prosenttia. Kauppataase oli 1,7 miljardia euroa ylijäämäinen tavaratuonnin arvon laskettua viennin arvoa enemmän.

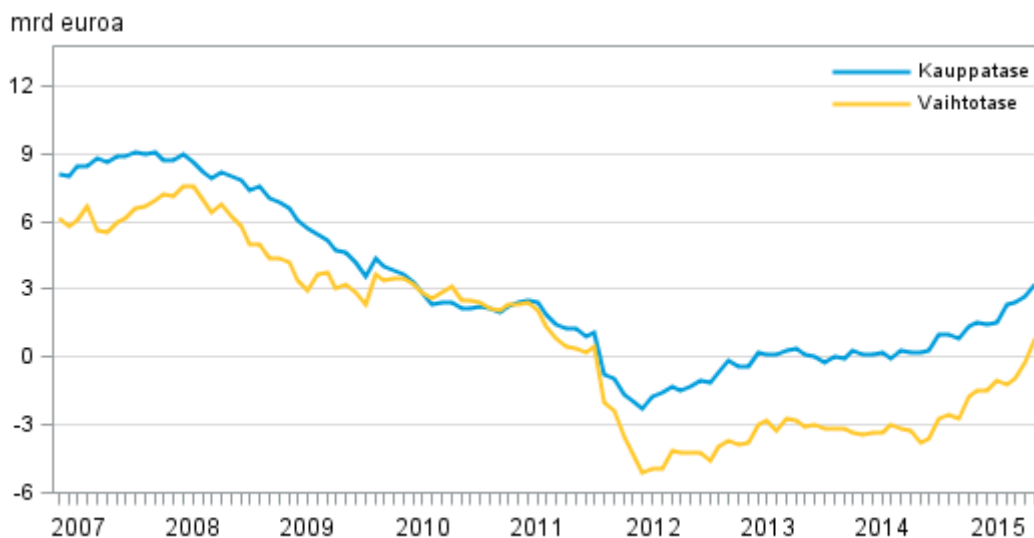
Palveluiden vienti oli 5,2 miljardia euroa toisella neljänneksellä. Televiestintä-, tietojenkäsittely- ja tietopalvelut- erä sekä liike-elämän palvelut kasvoivat edellisen vuoden vastaavasta neljänneksestä. Palveluiden vientiä pienensi venäläisten matkailijoiden laskenut kulutus Suomessa. Ulkomaisten matkailijoiden kulutus Suomessa oli tasoltaan 0,5 miljardia euroa toisella neljänneksellä. Suomalaisten matkailu ulkomaille jatkoi kasvuaan ja matkailutase oli 0,6 miljardia euroa alijäämäinen. Kokonaistasolla palveluiden tuonti, 5,8 miljardia euroa, pysyi edellisen vuoden tasolla. Palveluiden viennin ja tuonnin erotuksena saatava palvelutase oli 0,6 miljardia euroa alijäämäinen.

Ensitulon tili oli 0,9 miljardia euroa alijäämäinen. Alijäämä syntyi sijoitustuloista, joita maksettiin Suomeen 4,4 miljardia euroa ja Suomesta ulkomaille 5,4 miljardia euroa. Sekä Suomeen että Suomesta ulkomaille maksetut sijoitustulot kasvoivat edellisen vuoden toisen neljänneksen arvosta. Tulojen uudelleenjaon tili oli 0,6 miljardia euroa alijäämäinen. Tulojen uudelleenjaon tiliin sisältyvät muun muassa maksut kansainvälisille järjestöille.

Vaihtotase heinäkuussa 2015

Heinäkuussa vaihtotase oli 0,4 miljardia euroa ylijäämäinen. Vaihtotaseen ylijäämä syntyi tavaroiden ja ensitulon tileiltä. Vaihtotaseen 12 kuukauden liukuva summa oli 0,8 miljardia euroa ylijäämäinen.

Suomen vaihtotase ja kauppataase, 12 kk liukuva summa

Rahoitustase ja ulkomainen nettovarallisuusasema

Vuoden 2015 toisella neljänneksellä pääomaa vietiin Suomesta nettomääräisesti 4,6 miljardia euroa. Pääomaa vietiin eniten muina sijoituksina (lainoina, talletuksina ja kauppaluottoina) 11,3 miljardia euroa. Pääomaa tuotiin eniten suorina sijoituksina, yhteensä 3,9 miljardia euroa.

Kesäkuun 2015 lopussa Suomella oli saamia ulkomailta 754,4 miljardia euroa ja velkoja ulkomaille 740,6 miljardia euroa. Suomen ulkomainen nettovarallisuus kasvoi toisella neljänneksellä 13,9 miljardiin euroon. Nettovarallisuusasema kääntyi takaisin positiiviseksi kahden negatiivisen vuosineljänneksen jälkeen. Ulkomaisiin saamisiin ja velkoihin liittyvät hinnanmuutokset kasvattivat nettovarallisuutta 10,8 miljardia euroa toisella neljänneksellä. Myös valuuttakurssien ja muiden arvostuserien muutokset vahvistivat nettovarallisuusasemaa 1,0 miljardia euron verran.

Taulukko 1. Rahoitustase ja ulkomainen nettovarallisuusasema, miljardia euroa

	Sijoituskanta 31.03.2015	Rahoitustaloustoimet v. 2015 toisella neljänneksellä	Hinnan muutos v. 2015 toisella neljänneksellä	Valuuttakurssien ja muiden arvostuserien muutos v. 2015 toisella neljänneksellä	Sijoituskanta 30.6.2015
Rahoitustase	-2,5	4,6	10,8	1,0	13,9
Saamiset	798,8	-11,7	-28,1	-4,6	754,4
Velat	801,3	-16,3	-38,9	-5,5	740,6
Suorat sijoitukset	14,3	-3,9	-0,1	3,0	13,3
Saamiset	131,6	1,6	-0,4	0,0	132,8
Velat	117,3	5,4	-0,3	-3,0	119,5
Arvopaperisijoitukset	2,4	-0,2	11,0	-2,2	11,0
Saamiset	306,7	-1,4	-2,3	-3,6	299,5
Velat	304,3	-1,2	-13,3	-1,4	288,4
Muut sijoitukset	-37,4	11,3	0,0	0,3	-25,8
Saamiset	197,0	9,7	0,0	-0,7	206,0
Velat	234,4	-1,6	0,0	-1,1	231,7
Johdannaiset	8,6	-2,8	0,0	0,0	5,9
Valuuttavaranto	9,6	0,1	-0,1	-0,2	9,5

Suorat sijoitukset

Ulkomaisiin suoriin sijoituksiin liittyvät bruttosaamiset vuoden 2015 kesäkuun lopussa olivat 132,8 miljardia euroa ja vastaavat velat 119,5 miljardia euroa. Toisella neljänneksellä suorien sijoitusten saamiset kasvoivat 1,2 miljardia euroa ja velat 2,2 miljardia euroa.

Suomella on edelleen suorien sijoitusten saamia enemmän kuin velkoja, vaikka näihin sijoituksiin liittyvä nettovarallisuusasema on heikentynyt edelleen vuoden 2015 aikana. Vuoden 2014 lopussa saamiset ylittivät velat 19,3 miljardia eurolla, mutta kesäkuun 2015 lopussa eroa oli enää 13,3 miljardia euroa.

Nettovarallisuusaseman muutos selittyy lähinnä konsernien sisäisten lainojen ja kauppaluottojen muutoksilla. Tammi-kesäkuun aikana nämä vieraan pääoman ehtoiset saamiset vähenivät 0,7 miljardia euroa kun taas vastaavat velat kasvoivat 10,7 miljardia euroa.

Arvopaperit

Arvopaperisaamiset ulkomailta vuoden 2015 kesäkuun lopussa olivat yhteensä 299,5 miljardia euroa, mistä 148,4 miljardia euroa oli sijoituksia osakkeisiin ja sijoitusrahasto-osuuksiin ja 151,1 miljardia euroa joukkovelkakirjalainoihin ja rahamarkkinapapereihin. Vuoden 2015 toisella neljänneksellä ulkomaisia osake- ja sijoitusrahastosijoituksia purettiin 2,2 miljardia euroa ja velkapaperisijoituksia lisättiin 0,9 miljardia euroa. Arvopaperisaamiset vähenivät toisella neljänneksellä yhteensä 7,2 miljardia euroa. Tästä sijoituskannan arvon laskusta hinnanmuutosten osuus oli 2,3 miljardia euroa ja muiden arvostuserien muutos 3,6 miljardia euroa

Arvopaperivelat ulkomaille vuoden 2015 kesäkuun lopussa olivat 288,4 miljardia euroa, josta 96,1 miljardia euroa oli sijoituksia osakkeisiin ja sijoitusrahasto-osuuksiin ja 192,4 miljardia euroa joukkovelkakirjalainoihin ja rahamarkkinapapereihin. Huhti-kesäkuussa ulkomaiset sijoittajat vähensivät Suomen osake- ja sijoitusrahastosijoituksia 1,4 miljardia euroa ja lisäsivät velkapaperisijoituksia 0,2 miljardia euroa. Arvopaperivelat vähenivät toisella neljänneksellä 15,9 miljardia euroa. Arvopapereiden hinnanmuutokset vähensivät velkoja 13,3 miljardia euroa ja muiden arvostuserien muutokset 1,4 miljardia euroa.

Muut sijoitukset

Toisella neljänneksellä Suomesta vietiin nettomääräisesti muina sijoituksina eli lainoina, talletuksina ja kauppaluottoina yhteensä 11,3 miljardia euroa. Muihin sijoituksiin liittyvä nettovarallisuusasema koheni toisella neljänneksellä yhteensä 11,6 miljardia euroa, kun huomioidaan myös arvonmuutosten osuus, 0,3 miljardia euroa. Toisen neljänneksen lopussa muiden sijoitusten saamisista oli 206,0 miljardia euroa ja velkoja 231,7 miljardia euroa. Näistä saamisista 172,3 miljardia euroa ja veloista 196,7 miljardia euroa oli rahalaitosten hallussa.

Johdannaiset

Johdannaisiin liittyviä nettosaamisista Suomella oli kesäkuun lopussa 5,9 miljardia euroa, mikä on 2,8 miljardia euroa vähemmän kuin maaliskuun lopussa. Johdannaisiin liittyvät saamiset ja velat vähenivät selvästi toisella neljänneksellä niihin kohdistuvien hinnan- ja arvonmuutosten vuoksi.

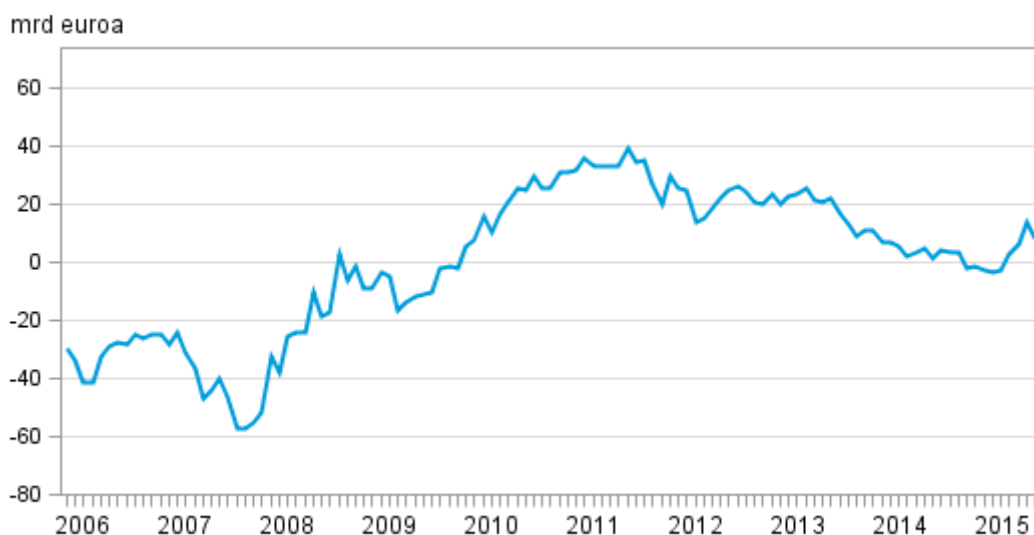
Heinäkuu 2015

Heinäkuussa Suomen ulkomaiset rahoitussaamiset ja -velat pienenevät. Rahoitussaamisten hieman suuremmasta supistumisesta johtuen Suomeen tuotiin pääomaa nettomääräisesti 1,2 miljardia euroa. Pääomaa tuotiin eniten muina sijoituksina, yhteensä 3,0 miljardia euroa. Suorina sijoituksina pääomaa tuotiin 0,4 miljardia euroa, kun taas arvopaperisijoituksina pääomaa vietiin 2,7 miljardia euroa.

Suomen nettovarallisuusasema oli heinäkuun lopussa 8,5 miljardia euroa positiivinen, kun ulkomaisia saamisista oli 744,7 miljardia euroa ja velkoja 736,2 miljardia euroa. Suomen nettovarallisuusasema heikkeni 5,3 miljardia euroa kesäkuun loppuun verrattuna, mikä aiheutui pääosin muiden sijoitusten saamisen vähentymisestä.

Elokuun 2015 tiedot julkistetaan 15.10.2015.

Ulkomainen nettovarallisuus kuukausittain

Sisällys

Taulukot

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Suomen vaihtotase neljännesvuosittain 2015, milj. euroa.....	7
Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2015, milj. euroa.....	7
Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2015, milj. euroa.....	9
Liitetaulukko 4. Suomen maksutase 2015, milj. euroa.....	10
Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema.....	11

Liitetaulukot

Liitetaulukko 1. Suomen vaihtotase neljännesvuosittain 2015, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2014/Q2	2014/Q3	2014/Q4	2015/Q1	2015/Q2
Tulot	1. Vaihtotase	24 797	24 223	24 160	22 872	24 612
	1.1 Tavarat	14 954	14 292	14 367	13 371	14 346
	1.2 Palvelut	5 082	5 575	5 590	5 225	5 183
	1.3 Ensitulo	4 461	4 058	3 944	3 974	4 788
	1.4 Tulojen uudelleenjako	299	298	258	302	294
Menot	1. Vaihtotase	25 996	24 059	23 919	23 129	24 984
	1.1 Tavarat	14 425	13 859	13 881	13 265	12 688
	1.2 Palvelut	5 787	5 680	6 131	5 500	5 759
	1.3 Ensitulo	4 901	3 793	2 989	3 478	5 675
	1.4 Tulojen uudelleenjako	883	728	917	886	862

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 2. Ulkomaiset saamiset ja velat sektoreittain neljännesvuosittain 2015, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2014/Q2	2014/Q3	2014/Q4	2015/Q1	2015/Q2
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-9 840	-11 474	-32 463	-2 409	-11 682
	S11 Yritykset	-10 475	-6 954	-6 946	-4 936	-2 417
	S121 Keskuspankki	-1 051	-6 682	7 773	5 031	5 070
	S122 Muut rahalaitokset	2 314	7 407	-16 107	7 855	-6 950
	S123 Rahamarkkinarahastot	-183	378	68	415	-23
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	1 866	410	-1 073	1 070	1 465
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat	450	728	-221	256	850
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	-1 117	-482	-1 303	2 014	-802
	S1311 Valtionhallinto	-3 241	-4 671	-9 219	-5 474	-1 334
	S1313 Paikallishallinto	5	1		-18	-4
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	1 415	-1 628	-5 522	-8 496	-7 181
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	178	18	88	-124	-354
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-7 339	-11 229	-35 119	1 249
S11 Yritykset		-8 123	-5 462	-10 099	-451	-4 741
S121 Keskuspankki		-282	88	67	47	596
S122 Muut rahalaitokset		4 693	253	-14 635	12 826	-4 060
S123 Rahamarkkinarahastot		-7		-3	5	5
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		886	-1 138	-671	472	-2
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainaajat		814	1 259	624	424	49
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		-297	54	80	-98	-268
S1311 Valtionhallinto		-3 041	-3 665	-5 885	-5 072	-3 460
S1313 Paikallishallinto		113	115	236	-69	63
S1314 Sosiaaliturvarahastot		-2 096	-2 733	-4 834	-6 836	-4 464
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt						-

		Vuosi/neljännes				
		2014/Q2	2014/Q3	2014/Q4	2015/Q1	2015/Q2
Netto	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	-2 501	-245	2 656	-3 657	4 601
	S11 Yritykset	-2 352	-1 492	3 152	-4 486	2 324
	S121 Keskuspankki	-769	-6 769	7 705	4 983	4 473
	S122 Muut rahalaitokset	-2 379	7 154	-1 472	-4 972	-2 890
	S123 Rahamarkkinarahastot	-176	378	71	410	-28
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	980	1 548	-402	598	1 467
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konsernisisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainajat	-364	-531	-845	-168	801
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	-820	-536	-1 383	2 113	-535
	S1311 Valtionhallinto	-200	-1 006	-3 334	-402	2 126
	S1313 Paikallishallinto	-108	-114	-236	51	-67
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	3 511	1 105	-689	-1 660	-2 717
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	178	18	88	-124	-354

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 3. Ulkomainen varallisuus sektoreittain neljännesvuosittain 2015, milj. euroa

		Vuosi/neljännes				
		2014/Q2	2014/Q3	2014/Q4	2015/Q1	2015/Q2
Saamiset	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	679 302	709 874	718 949	798 817	754 442
	S11 Yritykset	117 651	118 485	120 922	127 830	132 873
	S121 Keskuspankki	43 422	37 150	45 139	51 141	55 763
	S122 Muut rahalaitokset	260 930	290 029	291 461	334 274	285 758
	S123 Rahamarkkinarahastot	1 909	2 287	2 351	2 765	2 732
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	60 260	61 796	62 403	68 673	67 995
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainajat	20 344	21 570	20 907	23 437	23 931
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	25 525	25 428	24 458	27 713	25 983
	S1311 Valtionhallinto	22 639	21 216	18 742	20 529	21 822
	S1313 Paikallishallinto	417	435	436	482	427
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	114 107	119 155	119 744	128 217	124 191
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	12 098	12 325	12 387	13 756	12 966
	Velat	S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	674 770	706 559	720 466	801 293
S11 Yritykset		170 022	175 963	182 568	202 513	194 985
S121 Keskuspankki		10 330	10 469	10 607	10 748	11 300
S122 Muut rahalaitokset		336 734	359 549	363 020	412 774	367 740
S123 Rahamarkkinarahastot		40	40	37	42	46
S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot		18 379	17 540	17 260	19 223	18 857
S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainajat		27 651	29 787	31 014	35 353	33 173
S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot		3 018	3 152	3 317	3 283	3 016
S1311 Valtionhallinto		101 946	102 682	105 109	109 180	104 691
S1313 Paikallishallinto		2 445	2 555	2 791	2 602	2 665
S1314 Sosiaaliturvarahastot		3 191	3 807	3 728	4 589	3 108
S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt		1 014	1 014	1 014	988	988
Netto		S1 Koko kansantalous (kotimaiset sektorit yhteensä)	4 532	3 316	-1 516	-2 477
	S11 Yritykset	-52 371	-57 478	-61 646	-74 683	-62 112
	S121 Keskuspankki	33 092	26 681	34 531	40 393	44 462
	S122 Muut rahalaitokset	-75 804	-69 520	-71 559	-78 500	-81 982
	S123 Rahamarkkinarahastot	1 869	2 247	2 314	2 724	2 686
	S124 Yhteissijoitusyritykset pl. rahamarkkinarahastot	41 881	44 255	45 143	49 450	49 139
	S125+S126+S127 Muut rahoituksen välittäjät rahoituksen ja vakuutuksen välitystä avustavat laitokset ja konserninsisäiset rahoitusyksiköt ja rahanlainajat	-7 307	-8 217	-10 107	-11 916	-9 242
	S128+S129 Vakuutuslaitokset ja eläkerahastot	22 507	22 276	21 141	24 430	22 967
	S1311 Valtionhallinto	-79 308	-81 466	-86 367	-88 650	-82 868
	S1313 Paikallishallinto	-2 028	-2 121	-2 355	-2 120	-2 238
	S1314 Sosiaaliturvarahastot	110 916	115 348	116 017	123 628	121 083
	S14+S15 Kotitaloudet ja kotitalouksia palvelevat voittoa tavoittelemattomat yhteisöt	11 084	11 311	11 372	12 768	11 979

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

Liitetaulukko 4. Suomen maksutase 2015, milj. euroa

	Vuosi 2014	12 kk:n liukuva summa	2015/06	2015/07
1. Vaihtotase	-1 777	837	702	376
1.1 Tavarat	1 318	3 173	413	357
1.2 Palvelut	-1 820	-1 549	-199	-95
1.3 Ensitulo	1 130	1 455	678	257
1.4 Tulojen uudelleenjako	-2 406	-2 241	-189	-143
2. Pääomatase	188	212	17	13
3. Rahoitustase	-8 395	4 206	3 605	-1 204
3.1 Suorat sijoitukset	-12 552	-14 916	-4 442	-378
3.2 Arvopaperisijoitukset	4 619	9 872	1 486	2 673
3.3 Muut sijoitukset	293	15 099	6 975	-3 027
3.4 Johdannaiset	-547	-5 628	-680	-259
3.5 Valuuttavaranto	-207	-221	266	-213
4. Virheelliset ja tunnistamattomat erät	-6 806	3 157	2 886	-1 593

1) Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä

2) Taulukossa esitettävät arvot ovat nettovirtoja ajanjakson aikana

3) Rahoitustase = saamiset - velat

Laatuseloste: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema

1. Tilastotietojen relevanssi

1.1 Tietosisältö ja käyttötarkoitus

Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema muodostavat ulkomaisten tilastojen kokonaisuuden, joka kuvaa kansantalouden ulkoista tasapainoa sekä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja. Tilastoa voidaan käyttää analysoitaessa kansantalouden ulkoista tasapainoa, tai saamis- ja velkasuhteita, niiden rakennetta ja kehitystä, tai vertailtaessa niitä muihin maihin.

Maksutaseella tarkoitetaan tilinpitoasetelmaa, joka kuvaa järjestelmällisesti kansantalouden ja muun maailman väliset liiketoimet tietyltä ajanjaksolta sekä reaalityalouden että rahoituspuolen näkökulmasta. Maksutasetilasto ja ulkomainen varallisuusasema ovat osa kansantalouden tilinpitojärjestelmää.

Maksutase kattaa liiketoimet, jotka tehdään kansantalouteen kuuluvien talousyksiköiden (kotimaassa asuvien) ja muuhun maailman kuuluvien talousyksiköiden (ulkomailla asuvien) kesken. Maksutase koostuu vaihto-, pääoma- ja rahoitustaseesta.

Ulkomaisen varallisuuden tilasto kuvaa rahoitustaseen pääomavirroista syntyneitä ulkomaisia saamis- ja velkavarantoja.

Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden tilastojen laadinnassa noudatetaan IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) ohjeita ja suosituksia. Euroopassa maksutasetilastointia ohjeistavat Euroopan keskuspankki (rahoitustase) ja Eurostat (vaihtotase).

Maksutasetilastointi perustuu Suomen lakisääteisiin velvoitteisiin tuottaa ja raportoida maksutasetilastoa Euroopan keskuspankille (EKP) (EKP:n suuntaviivat EKP/2011/23) ja Euroopan yhteisöjen tilastotoimistolle Eurostatille (Euroopan komission asetus N:o 555/2012) sekä Kansainväliselle valuuttarahastolle (IMF).

Maksutasetta on julkaistu vuodesta 1922 lähtien, vuodesta 1948 maksutasetta on laadittu IMF:n maksutasekäsikirjan mukaisesti.

1.2 Keskeiset käsitteet ja luokitukset

Maksutasetilaston järjestelmä käyttää kuvauksessaan seuraavia tilastoyksiköitä ja niiden ryhmittelyjä

- taloudellinen alue
- institutionaaliset yksiköt ja sektorit
- Suomessa asuva, Ulkomailla asuva (residence)
- virrat ja varannot

Käytetyt luokitukset liittyvät tilastoyksiköihin:

- institutionaalinen yksikkö- ja sektoriluokitus
- rahoitusvaateiden luokittelu

Maksutasetilaston keskeisiä käsitteitä ovat :

- **Vaihtotase:** Kuvaa ulkomaisten taloustoimien, kuten tavaroiden ja palvelujen ulkomaankaupan, ensitulojen ja tulojen uudelleenjaon, vaikutusta kansantuloon ja kansantalouden säästämisen ja investointien väliseen tasapainoon.
- **Kauppataase:** Kuvaa tavaroiden ulkomaankaupan tasapainoa viennin ja tuonnin osalta.
- **Rahoitustase:** Kuvaa vaihtotaseen alijäämän rahoitusta tai ylijäämän sijoittamista ulkomaille ja koostuu suorista sijoituksista, arvopaperisijoituksista, muista sijoituksista, johdannaisista sekä keskuspankin valuuttavarannon muutoksista.
- **Ulkomainen (netto)varallisuusasema:** Kertoo rahoitussaamisten ja velkojen arvon ja rakenteen tilastointiajanjakson lopussa.

2. Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Maksutasetilaston laatimiseen käytetään suoraa tiedonkeruuta ja muista taloustilastoista johdettua tietoa. Tulli kerää tiedot tavaroiden ulkomaankaupasta sekä julkaisee ulkomaankauppatilastot. Tilastokeskus kerää tiedot palvelujen kansainvälisestä kaupasta, tulojen uudelleenjaosta ja pääomansiirroista. Tilastokeskus kerää yhteistyössä Suomen Pankin kanssa tiedot rahoitustaseen, pääomakorvausten ja ulkomaisen varallisuuden tilastointia varten. Seuraavaksi esitellään maksutaseen alaerien eri tietolähteet ja laadintamenetelmät.

2.1 Vaihtotase

2.1.1 Kauppatase

Maksutasetilastoinnissa tavarantuonnin arvot muutetaan Tullin ulkomaankauppatilaston cif-määräisistä tuonnin arvoista maksutaseen fob-määräisiksi arvoiksi, jolloin rahdin ja vakuutuksen osuus tavarantuonnista siirretään kuljetusmenoihin. Lisäksi Tullin ulkomaankauppatilaston tuontiin lisätään alustoimitukset, joihin kuuluvat muun muassa satamissa ja terminaaleissa hankitut tavarat ja polttoaineet. Maksutasetilastoinnin maittain jaetuissa tavarakauppatiedossa vienti on tilastoitu määrämaan mukaan, tuonti EU-alueelta lähetysmaan mukaan.

Tulli kerää kaikki tavarakaupan tilastoinnissa tarvittavat tiedot. Tiedot Suomen kaupankäynnistä EU:n ulkopuolisten kanssa saadaan tullausjärjestelmästä. EU:n sisäisestä kaupasta tuojat ja viejät ilmoittavat kuukausittain Intrastat-järjestelmän mukaiset tilastotiedot Tullille

2.1.2 Palvelut

Palveluerissä käytetään Tilastokeskuksen keräämää tietoa matkailun, kuljetuksen ja muiden palvelujen kaupan erilliskyselyistä.

Palvelut, matkailu

Matkailuerään tilastoidaan kaikki muut matkasta aiheutuvat menot kuin maiden väliset kuljetukset, jotka luetaan kuuluvaksi kuljetuserään. Matkailuerään kuuluviksi luetaan myös risteilyistä, kausi- ja rajatyöntekijöistä sekä ulkomaisesta opiskelusta ja sairaudenhoidosta aiheutuneet menot.

Palvelut, kuljetus

Kuljetuksista valtaosa on merikuljetusrahtimenoja ja alusten maksamia ahtaus-, satama-, väylä- ja luotsimenoja. Merikuljetusrahtitulot ovat suomalaisten varustamojen ulkomaisten tavaroiden kuljetuksista ansaitsemia tuloja. Vastaavat menot ovat ulkomaisille kuljettajille maksettuja merikuljetusmenoja. Huomattava kuljetustuloerä on ulkomaisilta matkailijoilta saatu kuljetustulo, joka jakautuu merikuljetustuloon ja lentokuljetustuloon. Vastaavat menot ovat suomalaisten ulkomaisille kuljetusyriyksille maksamia menoja.

Palvelut, muut palvelut

Muihin palveluihin luetaan vakuutus- ja rahoituspalvelut, posti- ja telekommunikaatiopalvelut, rakennuspalvelut, tietotekniikka- ja informaatiopalvelut, rojaltit ja lisenssimaksut, muut liike-elämän palvelut sekä henkilökohtaiset, kulttuuri- ja virkistyspalvelut.

Tiedot ulkomaisista vakuutustuloista ja -menoista saadaan Finanssivalvonnan toteuttamasta vuosikyselystä. Kyselyssä ovat mukana kaikki Suomessa vakuutuksia myyvät yritykset. Tavaravakuutusta koskevat tiedot perustuvat pääosin Tullin määrävuosittain toteuttaman tavarakaupan rahti- ja vakuutuskyselyn tuloksiin. Lisäksi suomalaisilta yrityksiltä tiedustellaan palvelukyselyn yhteydessä niiden ulkomailta hankkimia vakuutuspalveluja.

2.1.3 Ensitulo: palkansaajakorvaukset ja pääomankorvaukset

Tuotannontekijäkorvauksiin luettavat palkat ja palkkiot sisältävät maksut ammattipalveluista ja muut henkilökohtaiset palkat ja palkkiot sekä työnantajan sosiaalivakuutusmaksut. Nämä tiedot saadaan verottajan maksuunpanotilastosta ja rajoitetusti verovelvollisten aineistosta.

Pääomakorvaukset tilastoidaan pääosin Tilastokeskuksen ja Suomen Pankin tekemien maksutasekyselyjen mukaisesti ja tiedot pääomakorvauksista laaditaan sijoituslajeittain.

2.1.4 Tulojen uudelleenjako

Vastikkeettomat tulonsiirrot jaetaan yksityisiin ja julkisiin. Yksityisten tulonsiirtotietojen laadinnassa on käytetty apuna historiallista aineistoa, hallinnollista budjettitietoa, asiantuntija-arviota sekä muiden yksityisten tulonsiirtojen tapauksessa vakuutuspalveluja koskevaa kyselyä. Julkisten tulonsiirtojen ennakkotiedot kerätään Valtiokonttorista saatavista valtion kirjanpitolietoista, ja vuoden lopussa Tilastokeskus tarkistaa ne tilinpäätösaineiston ja erityisselvitysten perusteella. Erityisselvityksiin käytetään EU:n Suomea koskevissa tilastoissaan ilmoittamia tukipalkkioiden ja muiden EU-maksujen tietoja.

2.2. Pääomatase

Pääomansiirtojen tilastotiedot perustuvat Tilastokeskuksen käytössä oleviin hallinnollisiin aineistoihin, pääasiassa valtion tilinpäätökseen.

Vaihtotaseen ja pääomataseen puuttuvien kuukausi- ja neljännesvuositietojen arviointi

Palveluerien kuukausittaiset ennakkoarviot tehdään rakenteellisiin aikasarja- ja indikaattorimalleihin perustuvaa menettelyä käyttäen. Siinä estimoitavaa palvelukauppaa tarkastellaan osana koko ulkomaankauppaa. Neljännesvuositilastot jaetaan kuukausille.

Tietoja korjataan kahdessa vaiheessa, ensin neljännesvuosittain, kun saadaan tilastotiedot matkailusta, kuljetuksesta ja muista palveluista. Toinen revisio ajoittuu vuosittain syyskuuhun, kun muiden palvelujen vuosikyselyn tulokset valmistuvat.

Pienten erien osalta, kuten palkkojen, yksityisten tulojen uudelleenjaon ja pääomansiirtojen, joissa tieto saadaan vuosittain, kuukausiarviot perustuvat pääsäännön mukaan edellisen vuoden tasoon, joka on jaettu tasan kuukausille.

2.3 Rahoitustase ja ulkomainen varallisuusasema

Tilastokeskus kerää yhteistyössä Suomen Pankin kanssa tiedot rahoitustaseen ja pääomakorvausten virroista sekä ulkomaisten saamisten ja velkojen varantotiedoista.

Maksutasekyselyjä on nykyään kolmentyyppisiä:

1. Tilastokeskuksen ulkomaisten rahoitussaamisten ja -velkojen kuukausi- ja vuosikyselyt, joilla kerätään tiedot saamisten ja velkojen varannoista ja niiden muutoksista (netto), arvostuseristä sekä vastaavista koroista ja osingoista sektoreittain.
2. Suomen Pankin tilinhoitajayhteisöille (kotimaiset arvopaperien säilyttäjät) suunnattu kuukausittainen arvopapereiden säilytyskysely.
3. Suomen Pankin kuukausikysely ulkomaisista arvopaperisaamisista ja -veloista.

Lisäksi Suomen Pankki kerää tietoja maksutasetta varten myös EKP:n rahalaitosten ja sijoitusrahastojen tasetiedonkeruiden yhteydessä.

Tilastointijärjestelmän peruseriaatteena on kysely suoraan tiedon lähteeltä eli sijoitus- tai rahoituspäätöksiä tekeville institutionaalisilta yksiköiltä. Maksutasekyselyt ovat luonteeltaan kokonaistutkimuksia, joista pienet yritykset on jätetty pois. Pienet yritykset huomioidaan menetelmällisesti.

Yrityssektorin kyselyjen kehikot määritellään Tilastokeskuksen yritys- ja yhteisörekisterin perusteella. Yritysrekisterissä on tiedot noin 300 000 yhteisöstä sekä merkintä ulkomaalaisomistuksesta. Lisäksi rekisterissä on lisätietona luettelo yrityksistä, joilla on ulkomaisia tytäryrityksiä. Kehikkoja täydennetään verohallinnolta saatavien 15 000 suurimman yrityksen tasetietojen sekä kyselyistä saatujen tietojen perusteella. Yrityssektorin maksutasekyselyihin otetaan mukaan sellaiset yritykset, joiden ulkomaisten saamisten ja velkojen ennakoitaan näiden tietolähteiden perusteella olevan suurimpia. Käytännössä kuukausikyselyn piirissä on viime vuosina ollut noin 90–140 yritystä ja vuosikyselyissä yhteensä noin 1 000–1 200 yritystä.

Rahalaitosten ja sijoitusrahastojen määritelmien ulkopuolelle jäävät muut rahoitussektorin toimijat valitaan maksutasekyselyihin Finanssivalvonnan tietojen, verohallinnon tasetietojen ja yritysrekisterin avulla samalla tavalla kuin yrityssektorin tapauksessa.

3. Tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Maksutasetilastojen laadun ylläpitämiseksi ja parantamiseksi on kiinnitetty suurta huomiota käytännön kyselykehikkojen määrittelyyn ja rekisterien tarkkuuteen. Tilastointiin vaikuttavat rahoitusmarkkinoiden ja yrityssektorin institutionaaliset muutokset on pyritty ottamaan huomioon. Rahoitustaseessa työeläkelaitosten nopeasti kasvava ulkomainen sijoitustoiminta on muuttanut pääomanliikkeiden sektorirakennetta. Yritysten ulkomailla olevat rahoituskeskukset lisäävät yritysten sisäisten, suoriin sijoituksiin tilastoitavien, lyhytaikaisten pääomanliikkeiden vaihtelua. Monikansallisten pankkikonsernien sisäiset pääomavirrat näkyvät erityisesti muissa sijoituksissa. Yrityskaupat aiheuttavat suuria heilahteluja niin suoriin sijoituksiin kuin arvopaperisijoituksiinkin. Tietojen oikeellisuutta ja tarkkuutta tarkastellaan säännöllisesti. Paljon otantavirhettä tärkeämpiä virhelähteitä ovat kehikkovirhe ja mittausvirhe. Kehikkovirhettä syntyy rekisterien jälkeenjääneisyydestä, kun kaikkia vastaajia ei löydetä, ja mittausvirhettä vastaajien tulkittaessa väärin kyselyn tiedonantovaatimusta. Suomen tilastot ovat herkkiä juuri kehikko- ja mittausvirheiden suhteen, koska Suomessa on kansantalouden kokoon verrattuna erittäin suuria kansainvälisiä yrityksiä.

Maksutaseen tilastovirhe

Maksutaseen kahdenkertaisen kirjanpidon periaatteiden mukaisesti maksutaseen osatekijöiden, eli vaihtoja pääomataseen ja rahoitustaseen summa on nolla. Käytännössä loppusumma on yleensä positiivinen tai negatiivinen luku.

Virheelliset ja tunnistamattomat erät kokonaisuutena ovat kaikkien maksutaseen erien virheiden ja puuttuvien tietojen nettosuure.

Laskennallisesti virhetermillä saatetaan kirjausten yhteenlaskun loppusumma keinotekoisesti nollassi, eli termi on itseisarvoltaan yhtä suuri mutta erimerkkinen kuin muutoin lopputuloksena oleva luku. Tilastovirhe on suhteellisesti suurempi kuukausi- ja neljännesvuositilastossa kuin vuositasolla, koska jälkimmäisessä tarkastelussa monet ajoituserot häviävät. Suurten kansainvälisten yritysten ulkomaiset liiketoimet aiheuttavat tilastoihin huomattavaa vaihtelua, ja niiden liiketoimien vastaerät eivät rahaliiton oloissa välttämättä tule näkyviin Suomen maksutasetilastossa. Lisäksi ajoituserot kirjauksissa saattavat näkyä suurina tilastovirheinä tai peräkkäisinä suurina erimerkkisinä tilastovirheinä.

Vuosikyselyihin perustuvat tiedot arvioidaan tilastovuoden kuukausi- ja neljännesvuosiennakkotilastoihin. Siten tietojen saanti täydentyy ajan mittaan, mikä saattaa johtaa huomattaviin korjauksiin tilastoissa. Suurimmat korjaukset ovat johtuneet yritysten voitonjakotietojen ja uudelleen sijoitettuja voittoja koskevien tietojen saamisesta käyttöön vasta tilastovuotta seuraavan vuoden syksyllä. Tulli korjaa kuukausittaisia ulkomaankauppätietoja vähitellen tilastovuotta seuraavan vuoden kevääseen saakka. Sen sijaan palvelujen ulkomaankaupan käsitteen ja tilastoinnin tarkentaminen on johtanut palveluerien tietojen merkittäviin tasotarkistuksiin 2000-luvulla.

4. Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Kuukausittainen maksutase julkaistaan noin 6 viikon kuluttua tilastokuukauden päättymisestä heti ulkomaankauppabilaston julkaisemisen jälkeen. Kunkin kuukausitiedotteen yhteydessä korjataan myös edellisen kuukauden tiedot. Kuukausitilastoihin arvioidaan neljännesvuosittain ja vuosittain kerättävät tiedot. Laajemmat vuositiedot valmistuvat noin 10 viikossa. Kuukausi- ja neljännesvuositietojen keskinäinen tarkennus- ja korjausrytmi on sovitettu yhteen. Vuositiedot suorien sijoitusten vuosikyselystä ja muiden palvelujen kyselystä valmistuvat tilastovuotta seuraavan vuoden syksyyn mennessä, kun kaikki perustiedot on saatu. EKP:n ja Eurostatin korjausrytmin mukaan suurimmat korjaukset tehdään aina maaliskuun ja syyskuun lopussa. Tuolloin korjataan kaikki edellisen vuoden kuukausi- ja neljännesvuositiedot, jotta ne saadaan yhteneviksi korjattavien vuositaso lukujen kanssa. Myös päättynyttä vuotta edeltävän vuoden tietoja korjataan. Luvut tulevat lopullisiksi yli kahden vuoden kuluttua tilastovuoden päättymisestä.

5. Tietojen saatavuus ja selkeys

Maksutasetiedot julkaistaan Tilastokeskuksen verkkosivulla. Tilastokeskus julkistaa kuukausittain maksutasetiedotteen ja neljännesvuosittain hieman yksityiskohtaisemmat maksutaseen, ulkomaisen varallisuuden sekä ulkomaisen bruttovelan tiedot. Maksutaseen ja ulkomaisen varallisuusaseman vuosijulkaisu sisältää pitkiä aikasarjoja maksutaseen ja ulkomaisen varallisuuden eristä sekä ristiintaulukointeja sektoreittain ja vaateittain. Vaihtotaseen erien tiedot on vuosijulkaisussa luokiteltu yksityiskohtaisesti palveluerittäin.

6. Tietojen vertailukelpoisuus

Maksutasetilastoa laaditaan kansainvälisten tilastostandardien ja IMF:n maksutasekäsikirjan (6. painos vuodelta 2009) mukaisesti, mikä takaa tilaston vertailukelpoisuuden. Sekä OECD että IMF ovat julkaisseet uudistetut tilastointistandardinsa. Uusien standardien mukaisten tilastojen julkaisu Suomessa alkoi kesällä 2014.

7. Selkeys ja yhtenäisyys

Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema ovat osaksi muista tilastoista johdettu tilasto. Lähdetilastojen ja maksutaseen välillä on eroja muun muassa tiettyjen erien laskennoista tai käsitteiden määritelmistä johtuen. Esimerkkinä tällaisesta erästä on tavaroiden ulkomaankauppa.

Lisätietoja

Mira Malhotra 029 551 3411

Tapio Kuusisto 029 551 3318

Vastaava tilastojohtaja:

Ville Vertanen

www.tilastokeskus.fi

Lähde: Maksutase ja ulkomainen varallisuusasema, Tilastokeskus

Asiakaspalaute: www.tilastokeskus.fi/palaute

Tietopalvelu ja viestintä, Tilastokeskus
puh. 029 551 2220
www.tilastokeskus.fi

ISSN 2342-3463 (pdf)

Julkaisutilaukset, Edita Publishing Oy
puh. 020 450 05
asiakaspalvelu.publishing@edita.fi
www.editapublishing.fi